

MINI-STORY VII

"THEIR NAME LIVETH FOR EVERMORE"

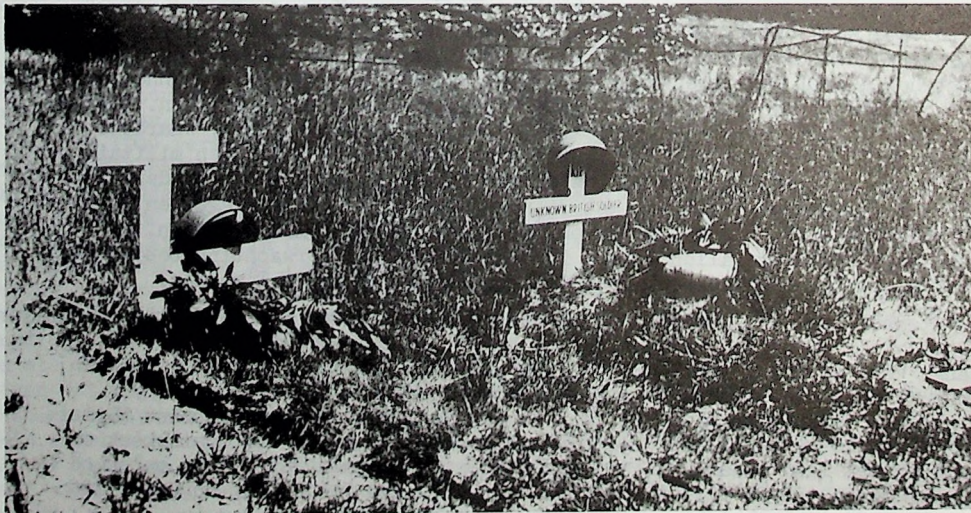
De Militaire Begraafplaats in Oosterbeek wordt veelal aangeduid als het "Airborne Cemetery". Wie over dit stukje Britse grond langs de rijen witte stenen wandelt, zal het opvallen dat er niet alleen militairen van de Eerste Britse Airborne Divisie begraven zijn.

In 1945 begon de "Graves Concentration Unit" met de overbrenging van de gesneuvelden vanuit de talloze veldgraven in de omgeving naar deze prachtige plek. Men vond ze in bermen, tuinen, weiden en bossen in vaak inderhaast door kameraden of burgers gedolven graven in de gemeenten Renkum, Arnhem en Ede. Ook de vele gewonden die in Apeldoornse ziekenhuizen bezweken kregen in Oosterbeek hun laatste rustplaats. De Unit volstond niet met het gevechtsgebied ten noorden van de Rijn, maar bracht ook honderden gesneuvelden uit de Betuwe over, met name uit Elst, Heteren en Valburg, die voor het merendeel behoorden tot de 43e en 50e Britse Infanterie Divisies en van de Guards Pantser Divisie. Ook treffen we er de graven aan van ruim dertig Britten, die in april 1945 onkwamen bij de bevrijding van de Zuidelijke Veluwezoom. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, zijn er 1179 graven voor leden van de Eerste Britse Airborne Divisie (inclusief de Polen), 427 graven voor leden van de grondtroepen (inclusief twee Canadese militairen van de genie, die, toen het restant van de Britse Airborne Divisie over de Rijn terugtrok, met hun boten van onschatbare waarde geweest zijn), alsmede 141 graven voor leden van de Royal Air Force. Van de laatste categorie behoorden er 29 eigenlijk niet tot de R.A.F. omdat het meevliegende "despatchers" waren, belast met het droppen van voorraden.

Majoor Edward F. Coke in het linkse vak 21, rij C, graf 20, is een broer van majoor John S. Coke in vak 23, rij B, graf 17. Edward sneuvelde op 27 september 1944 in de buurtschap Boskant bij St.Oedenrode en werd in Oosterbeek herbegraven op verzoek van zijn ouders. John kwam om op de Hinderkamp bij Ede op 18 november 1944 tijdens de mislukte ontsnappingspoging "Pegasus II".

Aan de rechterkant in plot 18 treffen we de broers Claude en Thomas Gronert aan, beiden al op de eerste dag van de actie, 17 september 1944, als leden van het Eerste Para Bataljon omgekomen bij de brug in Arnhem.

Voorin rechts bij de heg staat een steen apart. Zoals uit de inscriptie blijkt, betreft het hier geen graf- maar een gedenksteen voor majoor Thomas Everard Montgomery van het Border Regiment, die gevangen genomen werd en in een lazaret in

Twee veldgraven langs de Utrechtseweg bij "De Dennenkamp" in Oosterbeek.
(foto: J. Leusden, Zwolle).

Lingen/Ems (in Duitsland, ten oosten van Coevorden) aan opgelopen hoofdverwondingen overleed. Hij werd op het Evangelische kerkhof in Lingen begraven, samen met enkele andere paratroopers. In 1946 werden zijn stoffelijke resten echter niet aangetroffen. Onderzoek ter plaatse heeft ons uitgewezen dat de grafregistratie ordelijk heeft plaats gehad, zodat het een raadsel blijft waarom men de plaats van het graf niet meer heeft kunnen bepalen.

Een nogal verbreid misverstand is dat in Oosterbeek alle gesneuvelden van de Eerste Britse Airborne Divisie zijn herbegraven. Ook denkt men wel eens dat er bij Amerongen, Wijk bij Duurstede en Lopik ook parachutisten en gliders zijn neergekomen "want daar zijn ook graven van Airborne soldaten". Beide misverstanden worden hieronder verklaard.

De eerste slachtoffers van wat de geschiedenis in zou gaan als "de Slag om Arnhem", vielen op 17 september al in Engeland bij Paulton. Daar verongelukte een Horsaglider van de basis Keevil, waarbij de twee piloten en 21 Airbornes omkwamen.

Op het vasteland kwamen in België en Nederland verschillende Dakota's en Stirlings neer, alsmede een aantal zweefvliegtuigen. Vooral tijdens de bevoorrading van de troepen schoten de Duitsers veel toestellen neer, die ofwel rond Oosterbeek of in de Betuwe en Brabant terecht kwamen. De RAF-mensen, de Para's, de inzittenden van de gliders en de despatchers die hierbij omkwamen, zijn meestal vlak in de buurt ter aarde besteld.

De tijdens de gevechten in en om Arnhem gesneuvelden zijn, op enkele uitzonderingen na, wél in 1945 en 1946 naar het Airborne Cemetery overgebracht.

De derde groep bestaat uit gewonden die elders bezweken, dan wel door Duits ingrijpen omkwamen. Allen die in Apeldoorn zijn overleden zijn wél in Oosterbeek te vinden, die uit Utrecht, Lochem en Enschede echter niet. Tot de laatstgenoemde categorie behoren bijvoorbeeld de zeven Airbornes, die in Brummen door de SS in koelen bloede werden vermoord op 23 september en die begraven werden in Enschede, alsmede twee officieren van het 3e en het 156e Para Bataljon, die op 10 oktober in Vorden gefusilleerd en begraven werden.

De vierde groep omvat talrijke militairen die op 25 en 26 september tijdens de terugtocht over de Rijn omkwamen door Duits vuur of verdronken, toen zij trachtten zwemmend de veilige zuidoever te bereiken. Tot half november 1944 spoelden zij aan en we vinden hun graven thans nog in plaatsen als Rhenen, Amerongen, Maurik, Schalkwijk, Vianen, Vreeswijk, Amersfoort, Wijk bij Duurstede en Lopik.

Dan zijn er tientallen, die in Duitsland omkwamen tengevolge van bij Arnhem opgelopen verwondingen of bezweken aan geforceerde marsen van kamp naar kamp. De tabel op pagina 8 geeft een overzicht van al deze graven buiten Oosterbeek.

Een trieste zaak blijft het grote aantal onbekend gebleven soldaten, die in Oosterbeek hun graven hebben. Een menselijke tragedie gaat achter deze naamloze grafstenen schuil, waarmee we telkens weer geconfronteerd worden wanneer familieleden of makkers van nog steeds vermiste soldaten hun vragen stellen. Diverse instanties en privé-personen houden zich met dit probleem bezig, waardoor de laatste drie jaren de identiteit kon worden vastgesteld van zeven militairen, die tot dan toe als onbekend in Oosterbeek lagen. Op één na hebben deze graven inmiddels een nieuwe grafsteen met de naam, regiment enz. gekregen en kon zo aan de tergende onzekerheid van de nabestaanden een einde gemaakt worden.

Een vijftal andere gevallen is nog in onderzoek en de verwachting bestaat dat op korte termijn ook hier een positief resultaat bereikt zal worden.

In september 1984 zijn wederom de stoffelijke resten van enkele Britse militairen in Oosterbeek gevonden, waarvan tot op heden één is geïdentificeerd.

Onlangs werd de vraag gesteld: hoe lang gaat dit nog door, hoeveel soldaten kunnen er nog in de bossen en weiden gevonden worden ?

Een globale berekening wijst uit dat er van de Eerste Britse Airborne Divisie nog 350 vermisten zijn, waar tegenover ongeveer 250 graven in Oosterbeek en elders in het land staan, waarvan kan worden aangenomen dat daarin onbekend gebleven leden van de divisie rusten. Hieruit volgt dat er nog ongeveer 100 in Arnhem, Oosterbeek en omgeving begraven moeten liggen.

Het zal duidelijk zijn dat elke tip uit de bevolking met de grootste zorgvuldigheid zal worden nagetrokken. Bij het zeer tijdrovende onderzoek dat gaande is, is elk detail van belang. Wanneer men weet op welke plaatsen er in 1945 Britse graven waren, of wanneer hierover iets in dagboeken of andere documenten vermeld is, zal bekendmaking daarvan op hoge prijs worden gesteld. Het beste is natuurlijk wanneer er ook namen bekend zijn.

Getracht wordt om door een reconstructie van de toestand anno 1945 aanknopingspunten te krijgen die kunnen leiden tot identificatie van "onbekende soldaten". Ook als men weet waar de veldgraven zich bevonden van militairen die thans onder een steen met hun eigen naam rusten op het Airborne Cemetery, is opgave van belang.

AIRBORNE CEMETERY, ARNHEM/OOSTERBEEK. Herkomst van de graven. Verdeling naar eenheid.

Plaats van herkomst	1st Airborne Div.		Poolse Para's		Grondtroepen sept.-april		Grondtroepen april/mei 1945		R.A.F. c)		Despatchers	
	bekend	onbek.	bekend	onbek.	bekend	onbek.	bekend	onbek.	bekend	onbek.	bekend	onbek.
Arnhem/Oosterbeek e.o.	800	234	72 ^{a)}	5	1 Can.	1 Can.	31	-	85	2	18	1
Apeldoorn	61	2	1	1	7	-	-	-	6	-	-	-
Otterlo	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Holten	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Wehl	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Heteren	1	-	-	-	13	-	-	-	5	-	4	-
Kesteren	-	1	-	-	7	2	-	-	-	-	-	-
Valburg	-	-	-	-	36	1	-	-	9	-	5	-
Elst (Gld)	-	-	-	-	187	-	-	-	3	-	-	-
Bemmel-Ressen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Betuwe, div. plaatsen	-	-	-	-	134 ^{b)}	6	-	-	-	-	-	-
St. Oedenrode	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Commonwealth War Graves Commission (gardener)	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
totalen:	863	237	73	6	387	10	32	-	110	2	28	1

a) Hieronder bevinden zich ook een aantal Polen uit Driel, Elst, Wijk bij Duurstede en Gorinchem.

b) Hierbij inbegrepen een aantal militairen van het Dorsetshire Regiment, waarvan nog niet bekend is of zij ten noorden van de Rijn dan wel in de Betuwe sneuvelde en begraven werden. Ook hierbij inbegrepen twee Nederlanders.

c) We gebruiken hier de R.A.F. als verzamelnaam. Uiteraard zijn hierbij ook de Canadezen en Australiërs inbegrepen.

Vorig jaar stonden we op een mooie nazaterdag op het R.K.kerkhof in Goirle bij Tilburg. Samen met de broer en zijn vrouw van een Engelse infanterist, die op 5 oktober 1944 vermist werd. "Vermist in actie, vermoedelijk gesneuveld in Noordwest Europa" had het Ministerie van Oorlog in Londen hen toen laten weten. Jarenlang hadden de ouders geschreven en gesproken met veteranen om erachter te komen waar hun zoon gebleven kon zijn. Twee keer waren ze op pelgrimstocht naar het Canadese Ereveld in Groesbeek gegaan, waar ze op de muur van het Memorial de naam van hun zoon gelezen hadden.

Tot we door een combinatie van gegevens het hechte bewijs konden leveren dat deze jongen als onbekende soldaat daar in Goirle lag, welke conclusie door de Engelse autoriteiten werd onderschreven.

We stonden bij zijn graf dat enkele dagen tevoren was voorzien van een nieuwe steen met zijn naam, rang enz., het thans gemarkeerde eindpunt van een levenslustige knaap uit Nottingham.

"Wij en zijn ouders hebben vanaf die dag in oktober 1944 geen enkele dag beleefd dat we niet aan hem dachten. Als iemand het huis verlaat en je ziet hem nooit meer terug en je weet niet eens waar en wat er met hem gebeurd is, dan blijft dat je levenlang knagen. Moeder - nu 81 - kon de reis niet meemaken. Toen ze

AANTALLEN GRAVEN VAN LEDEN VAN DE 1st BRITISH AIRBORNE DIVISION BUITEN OOSTERBEEK
(exclusief: R.A.F. personeel, despatchers en Poolse para's).

ENGELAND

Kerkhof onbekend. Geen exact onderzoek gepleegd. Echter minimaal: 23

BELGIE

Blankenberge, Alg. Begraafplaats 1
St. Amands tussen Gent en Antwerpen 1
Gent, Gemeentelijke Begraafplaats 2
Heverlee War Cemetery bij Leuven 3

NEDERLAND

Amerongen, Alg. Begraafplaats 4
Amersfoort, Alg. Begraafplaats Vrederust 1
Bergen op Zoom, British War Cemetery (glider-crash bij Dinteloord en Hoeven) 6
Bergen op Zoom, Canadian War Cemetery (aangespoelden uit Lopik en Lexmond) 2
Ede, Alg. Begraafplaats 2
Elst (Utr.), Alg. Begraafplaats 2
Enschede, Oosterbegraafplaats 8
Heteren, Alg. Begraafplaats 1
Holten, Canadian War Cemetery (afkomstig uit Ruurlo) 1
Lochem, Alg. Begraafplaats 2
Lopik (Willige-Langerak), Alg. Begraafplaats 1
Maurik, R.K. Kerkhof 1
Mook, War Cemetery (afkomstig van het Amerikaanse Ereveld Molenhoek) 2
Jonkerbosch War Cemetery, Nijmegen (o.a. 18 para's van crash bij Ochten/
Echteld 28
Overloon War Cemetery 1
Renkum, R.K. Kerkhof 1
Rhenen, Alg. Begraafplaats 18
Schalkwijk, Alg. Begraafplaats 2
St. Michielsgestel, R.K. Begraafplaats 1
Tull en 't Waal, Alg. Begraafplaats 2
Uden War Cemetery 1
Utrecht, Alg. Begraafplaats Soestbergen 6
Vorden, Alg. Begraafplaats 2
Vreeswijk, Alg. Begraafplaats 1
Wageningen, Alg. Begraafplaats 8
Wijk bij Duurstede, Alg. Begraafplaats 4

DUITSLAND

Becklingen War Cemetery, bij Soltau tussen Hannover en Bremen 12
Berlin War Cemetery 18
Durnbach War Cemetery, in de Allgäu bij München 12
Hamburg, Ohlsdorf War Cemetery 1
Hannover War Cemetery 8
Kleve (Reichswald Forrest) War Cemetery 3
Rheinberg War Cemetery, bij Wesel (afkomstig uit Lingen/Ems) 4

totaal: 196

hoorde dat het graf van haar zoon eindelijk gevonde was, heeft ze dat als een troost ervaren en keerde haar gemoedsrust terug. Je ziet niet voor niets op veel Britse militaire grafstenen staan: "At the going down of the sun, and in the morning, we will remember them".

J.A. H e y,
(Hengelo, Ov.)